

Aalto Yliopisto

Teknillinen korkeakoulu

S-72.1510 Ihminen ja tietoliikennetekniikka

Ryhmä 6:

Ikänäkökulma

31. maaliskuuta 2010

56278A Antti Urpelainen
antti.urpelainen@tkk.fi

69243J Tom Nuorivaara
tnuoriva@cc.hut.fi

77110K Heikki Salo
heikki.salo@tkk.fi

Sisällysluettelo

1	Tutkimuksen ja sen toteutuksen taustat	1
2	Haastattelun tulokset	2
2.1	Nuoret aikuiset	3
2.1.1	<i>Henkilö A</i>	3
2.1.2	<i>Henkilö B</i>	3
2.1.3	<i>Henkilö C</i>	4
2.2	Keski-ikäiset	5
2.2.1	<i>Henkilö D</i>	5
2.2.2	<i>Henkilö E</i>	6
2.2.3	<i>Henkilö F</i>	6
2.3	Ikääntyneet.....	7
2.3.1	<i>Henkilö G</i>	7
2.3.2	<i>Henkilö H</i>	8
2.3.3	<i>Henkilö I</i>	9
2.4	Yhteenvedo haastatteluista.....	9
3	Palvelukonseptien suunnittelu	11
3.1	Timanttipaino	11
3.2	Haudanhoitajat RY	12
3.3	Elämyshautajaiset.....	13
4	Lähteet	14

1. Tutkimuksen ja sen toteutuksen taustat

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää eri ikäryhmien suhtautumista hautausmaihin ja hautoihin yleisesti. Tutkittavia ikäryhmiä oli kolme kappaletta, ja ne koostuivat nuorista aikuisista (n.20-30 vuotta), keski-ikäisistä (n. 35-55 vuotta) sekä ikääntyneistä (n. 60 vuotta ja siitä ylöspäin). Tutkimus toteutettiin aiemmin laaditun ja hyväksynnän saaneen tutkimussuunnitelman mukaisesti haastattelumenetelmää käyttäen. Saatujen tulosten pohjalta oli tarkoitus suunnitella yksi tai useampi konsepti, joka palvelisi käyttäjiään ottaen huomioon heidän tarpeensa ja toiveensa.

Haastattelun kysymysrunkoa suunnitellessamme saimme idean nettipohjaisen kyselylomakkeen käyttämisestä tutkimusmenetelmänä. Tällaisen lomakkeen toteuttaminen olisi onnistunut erittäin helposti Googlen ilmaisen toimisto-ohjelmiston, Google Docsin^[1], kautta. Kyselyn tulokset olisivat automaattisesti tallentuneet taulukkoon ja niistä olisi luotu automaattisesti havainnollistavia kuvaajia. Tämä ratkaisu ei kuitenkaan saanut tutkimuksen tilaajalta hyväksyntää, sillä sen kautta ei saataisi tarpeeksi yksilöllistä ja rikasta dataa. Aluksi olimme hieman pettyneitä tähän päätökseen, mutta haastatteluja suorittaessamme huomasimme haastattelun olevan erinomainen menetelmä tämänkaltaisen, paljon henkilökohtaisia ja erilaisia vastauksia tuottavan, tutkimuksen toteuttamiseen.

Haastattelua suorittaessamme huomasimme, että kysymykset olivat sen laatuista, että haastateltavan olisi todennäköisesti hyvin hankala vastata niihin jos haastattelijalla olisi hänelle täysin vieras henkilö. Tällaisissa tapauksissa kyselylomakkeella saisi todennäköisesti huomattavasti helpommin vastauksia tuntemattomilta vastaajilta, koska he pystyisivät vastaamaan kysymyksiin anonymisti. Toisaalta, kuten itsekin huomasimme haastatteluja suorittaessamme ja kuten tutkimuksen tilaaja oli aiemmin todennut, näin saadun datan laatu olisi ollut paljon heikompaa, eikä siitä todennäköisesti olisi tullut esille sellaisia asioita, joiden pohjalta palvelukonseptin laatiminen olisi ollut mielekästä.

2. Haastattelun tulokset

Haastattelujen toteuttaminen tapahtui seuraavasti. Kaikki ryhmän jäsenet haastattelivat yhtä henkilöä jokaisesta kolmesta eri ikäluokasta. Näin haastatteluja kertyi siten yhdeksän kappaletta, eli kolme jokaista eri ikäluokkaa kohti. Kaikki haastattelut suoritettiin myös haastateltavien kotona häiriöttömässä ja rauhallisessa ympäristössä. Emme olleet kuitenkaan laatineet tarkkoja kysymyksiä sanasta sanaan, vaan olimme sopineet että haastattelu toteutettaisiin tehtävänannon kysymysten teemoja mukailleen.

Kysymysrunjon teemat:

- Miten henkilö kokee ja mieltää hautausmaat yleisellä tasolla?
- Käydäänkö hautausmaalla? Jos käydään, niin miksi? Mitä siellä tehdään?
- Kuinka henkilö suhtautuu tuhkaukseen?
- Mitä henkilö itse haluaisi haudaltaan, hautausmaaltaan?
- Onko väliä mihin tai millaiseen hautausmaahan hänet haudataan?
- Kauanko hänen hautaansa tulisi hoitaa?
- Onko hautakiven/merkin/uurnan materiaalilla, tekstillä, muotoilulla, sijainnilla väliä? Miksi?

Haastattelujen tulokset on kirjattu ikäryhmittäin alaotsikkojen alle, joista löytyy ensin haastateltavan henkilön demografiset tiedot ja lyhyt kuvaus hänestä, sen jälkeen yksittäisen haastattelun tulokset.

2.1. Nuoret aikuiset

2.1.1. Henkilö A

Henkilö A on 24-vuotias nuori nainen, joka opiskelee Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulussa neljättä vuotta markkinointia. Hän on kolmilapsisen perheen vanhin lapsi, joka asuu tällä hetkellä yksiossa Helsingissä. Opiskelun ohella Henkilö A tekee myös töitä kenkäkaupassa ja harrastaa muun muassa lenkkeilyä, tanssimista ja juhlimista. Hänellä ei ole omia lapsia.

Henkilö A ei miellä tai koe hautausmaita itselleen mitenkään erityisinä paikkoina, johtuen muun muassa hänen nuoresta iästään ja siitä, että hänen kaikki lähisukulaisensa ovat edelleen elossa, isän äitiä lukuun ottamatta. Hän kuvaa hautausmaita kolkoiksi, mutta silti kauniiksi paikoiksi. Hautausmailla käynti pitää hänen mielestään sisällään vainajien kunnioittamista, ja lähiomaisten hautojen kunnossa pitämistä. Henkilö A kuitenkin korostaa, että jos hän haluaa muistella kuolleita lähiomaisiaan tai ystäviään, niin hän voi tehdä sen ihan hyvin jossain muuallakin. Eli hautausmaan merkitystä ei pidä hänen mielestään liiaksi korostaa.

Tuhkauksesta Henkilöllä A ei ole mitään erityistä mielipidettä. Hän ei kuitenkaan pidä tuhkaamista mitenkään hautaamista parempana tai huonompana vaihtoehtona. Kysyttäessä mielipidettä siitä, mitä hän haluaisi itse omalta haudaltaan, Henkilö A sanoo että muuten sillä ei ole niin väliä, kunhan se ei herätä ohikulkijoissa liiaksi huomiota. Jotain pientä kuviointia, kuten esimerkiksi kaiverretun enkelin, hän kuitenkin voisi ottaa omaan hautakiveensä. Oman hautapaikan sijainnilla ei myöskään ole hänelle itselleen mitään merkitystä. Se tulisi olemaan täysin lähiomaisten päätettävissä, mille paikkakunnalle tai hautausmaalle hänet haudattaisiin.

Kun Henkilöltä A tiedusteltiin, kenelle hänen hautapaikkansa olisi tarkoitettu, hän vastaa että se olisi tarkoitettu niille ihmisille, jotka hänestä välittävät. Hän ei kuitenkaan haluaisi, että hänestä välittävät ihmiset kokisivat haudalla vierailun erityisenä velvollisuutena. Se olisi lähinnä paikka, jossa he voisivat käydä halutessaan. Henkilö A myös olettaa, että niin kauan kuin hänestä välitettäisiin, hänen hautaansa joku hoitaisi.

2.1.2. Henkilö B

Henkilö B on 22-vuotias nuori nainen Espoosta. Hän työskentelee erityisavustajana ala-aste- ja tarhaikäisten lapsien parissa, sekä on tänä vuonna hakemassa opiskelemaan Helsingin yliopistolle.

Henkilö B mieltää hautausmaat rauhallisiksi paikoiksi, jotka eivät kuitenkaan herätä hänessä erityisen suuria tunteita suuntaan tai toiseen. Hän ihailee vanhoja hautoja hienoina historiallisina asioina, mutta siihen erityinen hautausmaiden "kunnioitus" kuitenkin jää. Henkilö B käy välillä kuljeksimassa öisin ystäviensä kanssa hautausmailla niiden tunnelman sekä rauhallisen ja kauniin ulkoasun takia. Hän pitää siitä pienestä jännittävästä tunteesta,

jonka kesäinen kävely öisen hautausmaan läpi ystävän tai kahden kanssa hänessä aiheuttaa. Viimeksi hän kävi hautausmaalla viime kesänä, juuri edellämainitun kaltaisessa tilanteessa.

Henkilöllä B on erittäin vahva mielipide tuhkaukseen. Hän haluaa tulla tuhkatuksi, jonka jälkeen hänen tuhkistaan tulee puristaa timantti, joka liitettäisiin koruun, joka voisi sitten kulkea hänen suvussa vuosisatoja. Koruun voisi myös liittää myöhempien sukulaisten tuhkista painettuja timantteja, kunhan niistä tehtäisiin pienempiä kuin Henkilön B timantista ja ne eivät olisi yhtä keskeisellä paikalla. Henkilö B oli selvästi myös selvittänyt tätä asiaa enemmänkin, sillä hän tiesi kuitenkin kertoa, ettei Suomessa ole tällä hetkellä sallittua puristaa vainajan tuhkista timanttia. Hän kertoikin miettineensä tuhkiensa kuljetuttamista Yhdysvaltoihin, jossa timantiksi puristaminen suoritettaisiin.

Hautausmaan suhteen Henkilöllä B ei ollut suurempia toiveita, johtuen juuri mainitusta halusta tulla puristetuksi timantiksi. Jos timantiksi puristaminen ei jostain syystä onnistu, niin Henkilö B haluaisi tulla sirotelluksi joko mereen tai hänen perheensä loma-asunnon pihalle. Hän ei missään nimessä halua jäädä jonkun perheenjäsenen ikkunalaudalle uurnaun. Hän ei myöskään halua erityistä muistomerkkiä itsestään, sillä hän ei näe tarvetta varsinaiselle muistelupaikalle tai viimeiselle lepopaikalle. Näin ollen ainoaksi hänestä jääväksi muistoksi hän haluaisi perintökalleudeksi muuttuvan, itsestään tehdyn, timanttikorun. Korun ulkoasulla ei ole erityisemmin väliä, tärkeää on lähinnä se, että se näyttää elegantilta ja että siihen olisi myös mahdollista lisätä jälkikäteen kuolleiden, tärkeiden, sukulaisten tuhkista puristettuja timantteja.

2.1.3. Henkilö C

Henkilö C on 20-vuotias nainen Helsingistä. Hän opiskelee Yliopistolla kieliä ja nauttii vapaa-aikaansa musiikin ja lemmikkinsä parissa. Henkilö C on kolmilapsisen perheen vanhin lapsi ja asuu poikaystävänsä kanssa.

Henkilöllä C ei ollut vahvoja mielipiteitä hautausmaista. Hänen mielestään ne ovat paikkoja, joissa on mukava kävellä ja katsella ihmisten hautoja ja miettiä, millaista elämää nämä ovat eläneet. Hän ei tavallisesti vieraile omaistensa haudoilla, koska ne sijaitsevat muilla paikkakunnilla, pidemmän matkan päässä. Jos hän hautausmaalla käy, tekee hän sen lähinnä muuten vain.

Tuhkausta Henkilö C pitää hyvänä asiana. Hänen mielestään on parempi, että kuolleista syntyy vähemmän jäänteitä tuhkatessa. Kysyttäessä omasta hautaustavastaan tai hautausmaastaan, Henkilö C vastaa toivovansa, että hänen tuhkistaan puristettaisiin timantti lähiomaisille muistoksi. Jos hänet kuitenkin haudattaisiin, ei hautapaikalla olisi suuremmin väliä, kunhan hauta olisi omalla paikkakunnalla.

Henkilön C:n mielestä hauta on tarkoitettu niin omaisille kuin henkilölle itselleen. Hän toi selvästi ilmi, että eihän sillä oikeastaan ole väliä haudattavan kannalta, koska tämä on

kuollut, eikä ole hautaansa näkemässä. Mutta hän toivoi, että ainakin oma muistomerkkinsä - oli se sitten hauta tai timantti - jollain tapaa muistuttaisi omaisia hänestä itsestään. Henkilön C mielestä haudan ei tarvitse olla millään tavalla erikoinen, mutta sitä mietittäessä tulisi kunnioittaa vainajaa ja miettiä, mitä tämä olisi halunnut. Hautaa tulisi hoitaa niin kauan, kun omaisilla on intressejä hoitaa sitä.

Vielä lopuksi Henkilö C halusi lisätä, ettei toivoisi omista hautajaisistaan kristillisiä. Hän muutenkin toivoisi, että hautajaisissa kuvastuisi haudattavan henkilön persoona ja eletty elämä. Itse hän haluaisi iloiset juhlat, joissa soisi hänen lempimusiikkiansa.

2.2. Keski-ikäiset

2.2.1. Henkilö D

Henkilö D on 53-vuotias Kuopiossa syntynyt nainen, joka on ammatiltaan peruskoulun opettaja. Hänellä on kaksi vanhempaa sisarusta. Hän on kolmen lapsen äiti, joka asuu yhdessä aviomiehensä ja nuorimman lapsensa kanssa Espoossa. Henkilö D harrastaa myös erittäin aktiivisesti liikuntaa, joista etenkin hiihto, laskettelu ja lenkkeily ovat lähellä hänen sydäntään.

Henkilö D on erittäin kiinnostunut hautausmaista. Hänen mielestään eri maiden hautausmaat kertovat yleisesti, millainen kulttuuri kyseisessä maassa on, ja kuinka siellä kohdellaan ihmisiä. Omilla ulkomaanreissuillaan hänellä on ollut aina tapana vieraila paikallisilla hautausmailla, sillä ne ovat oivallinen paikka ottaa selvää maan historiasta. Historiallisen ja kulttuurillisen näkökulman lisäksi hän kuitenkin näkee hautausmaat paikkoina, jossa muistellaan ja kunnioitetaan vainajia. Kuuluisien merkkihenkilöiden, kuten Marsalkka Mannerheimin, haudoilla ja sankarihaudoilla käynti on hänelle tärkeää, mutta erityisesti kuolleiden sukulaisten ja ystävien hautapaikoilla vierailu on aina erityinen tapaus. Silloin muistellaan näiden henkilöiden kanssa vietettyä yhteistä aikaa ja kokemuksia.

Henkilön D mielestä tuhkaus on hieno asia varsinkin siinä tapauksessa, jos kuolleen ihmisen tuhkat halutaan ripotella johonkin tiettyyn paikkaan. Tuhkat voisi ripotella sellaiseen paikkaan, joka on ollut vainajalle rakas ja erityinen, esimerkiksi lapsuudenkoti. Tuhkaus voisi ehkä olla myös vaihtoehto hänelle itselleen.

Henkilön D mielestä hänen oma hautansa pitäisi olla sellaisessa paikassa, jonne jälkipolven olisi helppo tulla häntä muistelemaan. Hän ei halua olla missään tapauksessa rasite, jonka hautapaikkaa pitäisi lähteä katsomaan satojen kilometrien päähän. Erityisesti omat lapset saisivat tehdä päätöksen siitä, minne äiti haudattaisiin. Tuhkaukseen Henkilö D ottaa vielä kantaa sen verran, että vaikka se ajatuksena häntä kiehtookin, niin hautausmaa olisi ehkä kuitenkin parempi vaihtoehto, koska se olisi konkreettinen paikka minne omaiset voisivat tulla häntä halutessaan muistelemaan. Vaikka hänen hautapaikkansa olisikin tarkoitettu jälkipolville, niin Henkilö D ei halua velvoittaa heitä hoitamaan sitä. Ja kun Henkilöltä D tiedusteltiin, kuinka kauan hautaa tulisi hoitaa, hän vastaa "Kun tuuli käy sinun ylitsesi, niin

sinua ei enää ole". Tällä hän omien sanojensa mukaan viittaa siihen, että loppupeleissä maahan haudataan vain ihmisen kuori, joka ei kaipaa mitään erityistä hoitamista tai huolenpitoa.

2.2.2. Henkilö E

Henkilö E on 52-vuotias Joutsenossa syntynyt juuri työttömäksi jäänyt kahdeksanhenkisen perheen keskimäinen lapsi. Hänellä on kolme noin parikymppistä lasta ja hän asuu Espoossa vaimonsa ja kahden nuorimman lapsensa kanssa. Hänen intohimoihinsa kuuluvat metsästäminen, kilpa-ammunta ja jalkapallo.

Henkilö E kokee hautausmaat rauhallisina paikkoina, joita kohtaan hän kokee jonkinlaista kunnioitusta. Kunnioitus on hieman samalla tasolla kuin intiaanien kulttuurissa - hautausmaa on jollain tavoin ns. "pyhää maata". Hän ei vieraile hautausmailla kovinkaan usein, johtuen siitä, ettei hänen sukulaisiaan ole haudattuna lähiseudulle. Hän käy silloin tällöin vanhempiansa luona vieraillessaan heidän kanssaan isovanhempiensa haudoilla.

Henkilö E haluaa kuoltuaan tulla tuhkatuksi, mutta tarkemmat yksityiskohdat hän haluaa jättää jälkipolvien päätettäväksi. Hänen mielestään olisi kuitenkin mielenkiintoista, jos hänen tuhkinsa laitettaisiin jonnekin, esimerkiksi hänen metsästysmajansa pihamaalle. Hieman asiaa pohdittuaan hän keksi idean, että hänen tuhkillansa täytettäisiin haulikon patruunoita, jotka sitten ammuttaisiin kyseisen metsästysmökkin tontille. Se, mitä tuhille lopulta tehtäisiin ei kuitenkaan ole hänelle tärkeää. Jos idea tuhkien levittämisestä haulikolla ei onnistuisi, olisi hänelle aivan sama mihin hänen tuhkinsa päätyvät. Henkilön E ajatusmaailma on hänen omien sanojensa mukaan sellainen, että ihmiset ovat osa luontoa ja kuoltuaan he palaavat siihen - paikalla ei ole väliä.

Henkilö E ei halua että hänen hautapaikastaan tulisi kenellekään minkään asteinen pyhä paikka. Hän painottaa jo aikaisemmin mainitsemaansa intiaanihenkeä - kuolleita tulee kunnioittaa, mutta hän ei silti halua tulla yksittäiseksi palvotuksi henkilöksi. Hän haluaa, että hänet muistettaisiin muustakin kuin hänen hautapaikastaan. Koska hän haluaa tulla tuhkatuksi ja sirotelluksi jonnekin, ei Henkilöllä E ole toiveita mahdollisen uurnan tai polttoarkun suhteen.

2.2.3. Henkilö F

Henkilö F on 47-vuotias Espoolainen työssäkäyvä kahden lapsen äiti. Molemmat lapset ovat jo muuttaneet kotoa, joten elämä keskittyy työn, vapaa-ajan harrastusten ja ystävien ympärille. Hän on asunut koko elämänsä Espoossa, mutta suvun juuret ovat molemmilta puolilta kaukaisemmillä paikkakunnilla.

Henkilö F kokee hautausmaat rauhallisina paikkoina. Hän itse käy hautausmaalla satunnaisesti, yleensä lähinnä jouluna sankarihaudoilla. Suvun omalla uurnalehdolla tulee käytyä enemmän, koska suvulla on siitä hoitovastuu. Oma uurnalehto pidetään siistinä ja kunnioitetaan vainajia tuomalla haudoille kukkia.

Tuhkausta Henkilö F pitää hyvänä asiana. Hän näkee sen hygienisempänä vaihtoehtona perinteiselle hautaukselle. Kaiken lisäksi tuhkaurnat vievät vähemmän tilaa hautausmailla.

Omasta hautapaikasta kysyttäessä Henkilö F vastaa haluavansa rauhallisen paikan luonnonkauniilta hautausmaalta. Sellainen onneksi löytyy, kun suvulla on oma uurnalehto. Luonnollisestikin tällaisessa tilanteessa sillä, mihin hänet haudataan, on paljonkin väliä.

Henkilö F kokee, että hänen hautansa on sekä häntä itseään että omasiaan varten. Hautaa tulisi hoitaa noin 15-20 vuotta tai niin kauan kuin on tarpeellista. Kuitenkin 10 vuotta on hänen mielestään ehdoton minimi. Hautakiven mallilla tai materiaalilla ei ole hänelle suurtakaan merkitystä.

Henkilöllä F on omien sanojensa mukaan käsitys, että hautaaminen on Suomessa kallista ja hautapaikkoja voi olla vaikeaa löytää. Hän arvelee, että kirkkoon kuulumattomana hänellä voisi olla vaikeaa löytää haluamansa hautapaikka, jos suvun uurnalehtoa ei olisi.

2.3. Ikääntyneet

2.3.1. Henkilö G

Henkilö G on 62-vuotias Kokkolassa syntynyt mies, joka on koulutukseltaan rakennusalan diplomi-insinööri. Hänellä on kaksi nuorempaa veljeä. Hän on kolmen lapsen isä, joka asuu yhdessä vaimonsa kanssa Espoossa. Työskentelee tällä hetkellä tietoliikennealalla Helsingissä. Hänen liikuntaharrastuksiinsa kuuluu muun muassa jalkapallo, sähly, laskettelu. Hän on myös innokas musiikkimies, joka soittaa pianoa, huilua ja kitaraa.

Henkilö G kokee hautausmaat paikkoina, jonne mennään muistelemaan ja muistamaan lähiomaisia. Se on paikka, missä voi hiljentyä ja palata muistelemaan nuoruutta ja eri elämänvaiheita. Vieraillessaan jonkun lähiomaisensa tai ystävänsä haudalla, Henkilöllä D on tapana muistella niitä yhteisiä elämänvaiheita, joihin tämä tietty henkilö liittyy. Lisäksi hänellä on tapana vierailla sankarihaudoilla kunnioittamassa sotiemme veteraaneja.

Tuhkauksen näkökulman hän ymmärtää myös hyvin, koska tuhkat voidaan heittää johonkin vainajalle rakkaaseen ja erityiseen paikkaan. Arkku tuntuu hänestä kuitenkin konkreettisemmalta vaihtoehdolta, joten hän itse toivoo sitä, että kun hänestä aika jättää, niin jälkipolvi hautaa hänet mullan alle.

Oman hautansa tapauksessa Henkilö G näkee kaksi eri vaihtoehtoa: joko hänet haudattaisiin sinne, missä hän on syntynyt, eli Kokkolaan, tai sitten hänet haudattaisiin sellaiseen paikkaan, joka olisi hänen omien lapsiensä kannalta järkevin paikka. Koska hänen hautansa

olisi loppupeleissä tarkoitettu hänen omille lapsilleen, niin tämä toinen vaihtoehto saa häneltä enemmän kannatusta. Jos hänen vaimonsa kuitenkin kuolisi häntä aikaisemmin, Henkilö D haluaa tulla haudatuksi tämän viereen.

Haudan hoitamisella ei ole hänelle oikeastaan merkitystä. Henkilön D mielestä tärkeämpää olisi se, että lapset hoitaisivat hänen kuolleen äitinsä haudan, ja siinä tapauksessa jos nämä eivät siihen jostain syystä pystyisi, niin joku muu hoitaisi sen vaikka siitä joutuisi maksamaan. Oman haudan muotoilulla ja materiaalilla ei myöskään ole Henkilölle D mitään merkitystä.

2.3.2. Henkilö H

Henkilö H on 64-vuotias nainen Lappeenrannasta. Hän toimii oman pienyrityksensä markkinointipäällikkönä, tosin vähenevissä määrin. Hänellä on neljä omaa lasta, jotka ovat jo muuttaneet kotoa. Henkilö H asuukin yhdessä aviomiehensä kanssa Tampereella. Hänen kiinnostuksen kohteitaan ovat uiminen ja kuorossa laulaminen.

Henkilö H kertoo kokevansa hautausmaat rauhallisina, mutta ei missään mielessä surullisina. Ne ovat hänen mielestään erittäin rauhallisia paikkoja, jotka toimivat erittäin juhlallisina muistelupaikkoina vainajille.

Henkilö H ei käy kotipaikkakunnallaan hautausmailla muuten kuin jouluisin sytyttämässä kynttilän kirkon yleiselle kynttiläpaikalle. Hänen sukulaisensa eivät ole haudattuina lähialueella, joten hän ei käy heidän haudoillaan kovin usein. Henkilö H kuitenkin sanoo, että jos asuisi sukulaistensa hautojen lähellä, hän vierailisi niillä mielellään, vaikkei kuitenkaan kovin usein.

Henkilö H haluaa tulla tuhkatuksi, sillä hänen mielestään hautapaikkoja ja -maata on liian vähän. Hän kokee tuhkauksen ekologisemmaksi ja järkevämmäksi tavaksi kuin maahan hautaamisen. Hän ei halua itselleen minkäänlaista muistomerkkiä ja hän haluaisi että hänen tuhkinsa siroteltaisiin jonnekin. Tuhkien siroittelupaikalla ei ole Henkilölle H merkitystä ja hän totesikin, että jos ei sopivaa hänelle osuvaa siroittelupaikkaa löydy, voi hänet viimeisenä vaihtoehtona siroittaa hautausmaalle.

Henkilö H ei missään nimessä halua jäädä kummittelemaan kenenkään ikkunalaudalle uurnan pohjalle, eivätkä hänen lähisukulaisensa kaipaa hänen mielestään itkupaikkaa. Myöskään hän ei itse kaipaa ns. lepopaikkaa, joten hänen mielestään hänen hautaansa ei ole tarkoitettu erityisesti kenellekään. Hän kuitenkin toivoisi tulevansa muistetuksi jotenkin, mieluiten teoistaan ja mahdollisten saavutustensa kautta.

Henkilö H haluaa että hänen polttoarkkunsä olisi mahdollisimman halpa ja ympäristöystävällinen ekoarkku. Hän ei halua sinne mitään vuorauksia, sillä hän ei halua palaa niiden seassa. Arkun tulisi olla halpa juurikin siksi, koska se palaa - Henkilö H ei halua

sukulaistensa tuhlaavan rahojaan tuhottavaksi tehtävään koristeelliseen arkuun. Uurnansa suhteen Henkilöllä H on vain se toive, että sen värikyseen sisältyisivät jotenkin Karjalan värit, punainen ja musta.

2.3.3. Henkilö I

Henkilö I on 61-vuotias mies pääkaupunkiseudulta. Hän on onnellinen useamman lapsen isä sekä lapsenlapsen isoisä. Päätoimenaan Henkilöllä I on oma yritys, jonka kanssa hän vielä jonkun aikaa aikoo työskennellä. Sydäntä lähellä on aina ollut muiden muassa purjehtiminen ja musiikki.

Henkilö I kokee hautausmaat juhlavina, tärkeinä ja rauhoittavina paikkoina. Hautausmaalla käydään yleensä rauhoittumassa, vaikka oman suvun uurnalehtoa käydään muutenkin hoitamassa.

Tuhkausta Henkilö I pitää hyvänä asiana ja toivoo tulleensa tuhkatuksi. Tuhkauurnan hän toivoo haudattavan suvun uurnalehtoon, vaikka itse tuhkat voisi mahdollisesti ripotella mereen sitä ennen.

Omaksi hautausmaakseen Henkilö I toivoisi rauhallista, korutonta mutta hyvin hoidettua paikkaa. Koska suvulla on oma uurnalehto, on hänelle erittäin tärkeää, että urna myös aikanaan päätyy sinne. Henkilö I kokee, että hänen hautansa on tarkoitettu kaikille, joita se kiinnostaa, on se sitten omaisia, muuta sukua tai kuka tahansa. Uurnan materiaalilla tai merkillä ei ole merkitystä, kunhan se päättyy omaan uurnalehtoon.

2.4. Yhteenveto haastatteluista

Tutkimuksessa haastateltiin kolmea henkilöä kustakin kolmesta ikäryhmästä. Heitä haastateltiin hyvin löyhän kysymysrunгон puitteissa, ja haastattelu olikin konseptihaastattelun ja yleisen keskustelun välimuoto. Kaikilta haastateltavilta pyrittiin kuitenkin saamaan kannanottoja samoihin asioihin.

Kysyttäessä, miten haastateltavat mieltävät hautausmaat noin ylipäätään, vastasi lähes jokainen haastateltava niiden olevan enemmän tai vähemmän rauhallisia ja rauhoittavia paikkoja. Siinä missä nuoremmilla haastateltavilla ei tuntunut olevan kovinkaan vahvoja mielipiteitä tai tunnesiteitä hautausmaihin, vanhemmille haudat tuntuivat olevan jossakin määrin kunniakas ja tärkeä asia.

Tässäkin toki esiintyi vahvaakin hajontaa, eikä noin yleensä ajateltu, että hauta olisi niinkään erityisen kunnioitettava monumentti vaan enemmänkin paikka, jossa muisteltaisiin haudattua henkilöä ja hänen elämäänsä. Kysyttäessä haastateltavien mielipiteitä omasta haudastaan, olivat mielipiteet saman suuntaisia.

Haastattelusta selvisi, että keski-ikäisillä ja vanhemmilla haastateltavilla oli selkeästi perinteisemmät suunnitelmat oman hautauksensa suhteen. Suurin osa halusi perinteisen haudan, muistomerkin tai jonkin erityisen paikan, jonne edesmenneen tuhkat levitettäisiin. Nuoremmilla esiintyi poikkeuksellisempia ideoita ja jopa kaksi kolmesta haastateltavasta halusi itsestään tehtävän timantin.

Tuhkauksesta kysyttäessä mielipiteet olivat kautta linjan positiivisia tai vähintäänkin neutraaleja. Yhtäkään täysin negatiivista mielipidettä tuhkauksesta ei ilmennyt. Yleisimpiä hyviä näkökulmia tuhkaukseen olivat pienempi vaadittava hautapinta-ala, tuhkien sirottelun mahdollisuus sekä ekologisuus tai taloudellisuus. Tuhkaus antoi ihmisille selkeästi enemmän ajattelun aihetta siihen, mitä tuhkillä tehtäisiin, kun taas hauta koettiin lähinnä perinteisenä, vaatimattomana hautana.

Hautapaikasta kysyttäessä hajontaa esiintyi enemmän. Niille, joilla oli tiedossa jokin erityinen hautapaikka kuten oma hautausmaa tai erityinen tuhkien sirottelupaikka, oli erittäin tärkeää, että hauta tai muistopaikka myös kyseisessä paikassa sijaitsisi. Ne, joilla ei ollut erityistä paikkaa tiedossa, tuntuivat ajattelevan, että läheinen sijainti on muita kriteerejä tärkemäpi.

Noin yleisesti ajateltiin, että hauta tai muistomerkki olisi omaisia varten ja sitä hoidettaisiin niin kauan kuin sen katsottaisiin olevan tärkeää. Useampi tosin oli ajatellut jo omaa hautaustaan pidemmälle ja varmasti toivovat, että heidän omaisensa ottaisivat toiveensa huomioon hautausta suunniteltaessa. Hautakiven tai urnan merkillä tai materiaalilla ei ollut lähes kenellekään väliä, kunhan se ei olisi liian huomiota herättävä tai kovasti edesmenneen omien mieltymyksien vastainen.

Kovin suuria ikäryhmien välisiä eroja ei suurissa linjoissa selvinnyt. Syyksi tähän lienee se, että hautaukseen liittyvät asiat ovat hyvinkin henkilökohtaisia, joten vastaukset haastateltavien välillä erosivat välillä paljonkin.

Selkeimpiä yhteneväisyyksiä olivat haudan vaatimattomuus sekä tuhkaamisen myönteisyys. Suurin ero oli varmasti vanhempien ihmisten perinteisyys verrattuna nuorempien kokeellisuuteen.

3. Palvelukonseptien suunnittelu

Haastatteluiden pohjalta ei noussut esiin yhtään keskeistä tarvetta, joka vaatisi uuden, vielä olemassa olemattoman, palvelukonseptin suunnittelua. Tästä johtuen päätimme tarrautua yhden perinteisemmän palvelun ideoinnin lisäksi kahteen hieman erikoisempaan palvelukonseptiin. Varsinkin kahden erikoisemman palvelukonseptin tapauksessa, pyrimme tuomaan esille, ainakin Suomessa, aivan uudenlaisen lähestymistavan hautaamiseen ja hautauspalveluihin.

3.1. Timanttipaino

Haastatelluista henkilöistä kaksi, molemmat nuoria naispuoleisia henkilöitä, halusivat että heidät tuhkattaisiin ja tämän jälkeen heidän tuhkistaan painettaisiin timantit. Tämä ei kuitenkaan tällä hetkellä ole Suomessa sallittua, joten nuorten naisten ideat voisivat jäädä toteuttamatta ilman jonkinlaista auttavaa palvelua. Toinen haastatelluista nuorista oli kuitenkin keksinyt idean toimituttaa tuhkansa Yhdysvaltoihin timantiksi painamista varten. Tästä saimmekin idean palvelusta, joka voisi hoitaa tämän yksittäisille henkilöille mahdollisesti hankalan ja aikaavievän operaation helposti ja kätevästi.

Ideamme on yksinkertainen: yrityksemme toimittaisi vainajan tuhkat Yhdysvalloissa toimivalle yrityskumppanille, joka painaisi tuhkista timantin ja toimittaisi sen takaisin Suomeen. Tämän jälkeen voisimme joko toimittaa timantin takaisin vainajan omaisille sellaisenaan tai vaihtoehtoisesti voisimme suunnitella ja ideoida asiakkaan kanssa vielä jatkotoimenpiteistä, kuten esimerkiksi timantin hiomisesta ja liittämisestä erilaisiin yksilöllisiin koruihin. Tällaisia koruja voisivat esimerkiksi olla läheisen rakkaan tuhkista painetun timantin sijoittaminen rintakoruun tai solmioneulaan, jolloin vainajaa voisi pitää lähellä sydäntä.

Palvelun asiakkaina toimisivat sekä tuleva vainaja, että tämän omaiset. Vainajan itsensä ei tarvitsisi hoitaa muuta kuin kirjallinen lupa tuhkiensa timantiksi painamiseen ja mahdolliset omat toiveensa lopputuotteen suhteen. Omaiset taas toimisivat asiakkaina vainajan tuhkaamisen jälkeen, itse timantkipainamisprosessin aikana.

Palvelun tuottajat huolehtisivat siitä, että toiminta muotoiltaisiin siten, että se olisi lain silmissä hyväksyttävää. Olisi myöskin huolehdittava siitä, että toiminta tapahtuisi vain ja ainoastaan vainajan hyväksynnän alaisena.

Tällaisen toiminnan haasteita olisi varmastikin lakitekniset seikat sekä toiminnan toteuttaminen kustannustehokkaalla tasolla. Mikäli hinnat saataisiin kilpailukykyiselle tasolle voisimme kuvitella, että viimeistään siinä vaiheessa, kun nuorimmat haastateltavat olisivat hautausiässä, olisi palvelulle kovakin kysyntä.

3.2. Haudanhoitajat RY

Haastatteluissa tuli useassa kohtaa esille se, että oman haudan hoitamisella ei oikeastaan ollut niin paljon merkitystä. Haastateltavia huoletti enemmänkin omien lähiomaisten, kuten kuolleiden vanhempien, hautojen hoitamisen tulevaisuus. Tästä inspiroituneina saimmekin idean oivallisesta palvelukonseptista. Tapauksissa, jossa ihmiset eivät jostain syystä pystyisi hoitamaan omien lähiomaistensa hautoja, kaukaisen asuinpaikan tai jonkun muun vastaavan syyn takia, he voisivat palkata Haudanhoitajat RY:n huolehtimaan omaistensa haudoista.

Haudanhoitajat RY pitäisi huolen siitä, että haudat pysyisivät hyvässä kunnossa ja juhlapäivinä, kuten esimerkiksi jouluna ja itsenäisyyspäivänä, he kävisivät sytyttämässä haudalle muutaman kynttilän lähiomaisten puolesta.

Hyvä esimerkki tällaisen palvelukonseptin tarpeellisuudesta olisi esimerkiksi seuraavanlainen. Yhdysvalloissa asuva Matti haluaisi, että joku hoitaisi hänen kuolleiden vanhempiensa hautapaikat. Koska hänen vanhempansa on haudattu Suomeen, eikä hän siitä syystä pysty itse niistä huolehtimaan, hän päättää palkata asialle Haudanhoitajat RY:n, joka tarjoaa palveluitaan koko maassa.

Palvelussa voisi olla useampi taso, josta asiakas voi valita tarpeisiinsa sopivan. Perustaso olisi asiakkaalle edullinen vaihtoehto, jossa lähinnä huolehdittaisiin haudan yleisestä siisteydestä. Juhlataso olisi vaativammille asiakkaille, jotka haluaisivat haudan olevan edustuskunnossa muutaman kerran vuodessa. Hautaa luonnollisestikin pidettäisiin perustason mukaisessa kunnossa ympäri vuoden, mutta esimerkiksi jouluna tai edesmenneen kuolinpäivänä haudalle sijoitettaisiin kynttilöitä sekä muutama kukka-asetelma.

Vaativin palvelutaso olisi niin kutsuttu "Exclusive"-taso, jossa asiakas saisi itse määritellä haudan kunnan kunakin aikana vuodesta. Valittavana olisi koristuksellisia ja juhlavia elementtejä, joita ei Perus- tai Juhlatasosta löydy. "Exclusive"-tason haudoille voitaisiin järjestää myös pienimuotoisia muistelotilaisuuksia, joihin saataisiin Haudanhoitajien puolesta tarjoilua sekä esimerkiksi esi-itkijöitä.

Tämän kaltainen palvelu on hyvinkin yleistä jo olemassaolevien hautausmaiden keskuudessa. Haudanhoitajat RY voisikin kilpailla Perustasolla alhaisilla hinnoilla - toimiihan yhdistys voittoa tavoittelemattomasti - sekä Juhla- ja etenkin "Exclusive"-tasolla poikkeuksellisen laadukkaalla haudanhoidolla.

3.3. Elämyshautajaiset

Haastatelluissa nousi esiin hyvin mielenkiintoisiakin ideoita, kuten tuhkien ampuminen haulikon patruunoilla ilmoin. Tästä inspiroituneina keksimme palvelukonseptin extreme-tai elämyshautajaisille, joka olisi suunnattu niille, jotka haluavat lähteä ”pamauksella”.

Elämyshautajaiset olisivat tulevan haudattavan aloitteesta lähtevä omaisten kanssa yhdessä sovittava tilaisuus, jossa haetaan selkeää pesäeroa perinteisiin hautajaismenoihin. Elämyshautajaiset on erityisesti suunnattu niille, jotka haluavat poiketa massasta ja tulla muistetuksi.

Yleisesti ottaen olisi mahdollista suunnitella omat Elämyshautajaisensa itse tai antaa omaiselle valtuudet tehdä suunnittelutyö. Elämyshautajaisten järjestäjät toki auttaisivat ja konsultoisivat suunnitteluvaiheessa ja antaisivat esimerkkejä aiemmin onnistuneesti toteutetuista Elämyshautajaisista. Tilaisuus voisi olla suuri tai pieni, yksityinen tai ryhmässä järjestettävä.

Sikäli, kun hyvin eksoottisten vaihtoehtojen toteuttaminen voisi olla kallistakin, voisi olla mahdollista ilmoittautua mukaan Ryhmäelämyshautajaisiin, joissa suurempi joukko haudattaisiin samalla elämyksellisellä tavalla jaetuina kustannuksin. Näitä varten voitaisiin perustaa yhteisö, johon ilmoittautumalla voisi yhdessä suunnitella elämystä jääville omaisille. Tähän työkaluksi soveltuisi oivasti nettiportaali, jonne saisi tunnukset rekisteröitymällä Elämyshautajaisten asiakkaaksi. Portaalista saisi tietoa ja inspiraatiota erilaisista Elämyshautajaisista sekä voisi ilmoittautua erilaisiin Elämyshautajaisryhmiin, joista poimittaisiin tasaisin väliajoin vainajat järjestettäviin Ryhmäelämyshautajaisiin.

Esimerkkinä Ryhmäelämyshautajaisista voisi olla Viikinkihautajaiset, joissa ryhmä vainajia lähetettäisiin palavassa viikinkilaivassa viimeiseen lepoonsa. Omaiset nauttivat speaktaakkelista rannalla järjestetyissä oloissa, josta sitten vainajien omaiset jatkaisivat omiin yksityisiin tilaisuuksiinsa.

Niille, jotka kaipaavat yksilöllisempiä Elämyshautajaisia, olisi Elämyshautajaisilla myös tarjottavana kustomoidumpiakin elämyksiä. Näissä käytäisiin kahdenkeskistä suunnittelutyötä hautajaisten järjestäjän kanssa ja luotaisiin ainutlaatuisia tilaisuuksia, joissa vain taivas ja luottokatto olisi rajana.

Elämyshautajaiset ottaisivat toimijana tietenkin huomioon lakitekniset seikat kunkin järjestettävän elämyksen kohdalla sekä huolehtisivat, että tilaisuudet olisivat kaikissa tilanteissa hyvän maun rajoissa. Myös siitä pidettäisiin erityisen hyvää huolta, että vainajan omia toiveita kunnioitettaisiin, ja Elämyshautajaisten järjestäminen onnistuisikin vain tulevan vainajan kirjallisella hyväksynnällä ja valtakirjalla.

Aluksi konsepti olisi varmasti aloitettava pienemmistä tilaisuuksista, jotka olisivat aina yksilöllisesti erikseen laadittuja. Vahvalla markkinoinnilla, onnistuneilla elämyksillä ja sitä kautta syntyvällä hyvällä ”word-of-mouthilla” päästäisiin varmasti aina vain kasvaviin

asiaksmääriin. Onnistuneella konseptoinnilla, toiminnan prosessimallintamisella ja menestyksekkään bisnesmallin rakentamisella päästäisiin varmasti toimivaan liiketoimintaan. Jonkun aikaa toimittuaan Elämyshautajaiset voisivat vahvasti kohdennetulla markkinoinnin täsmäiskulla saada muutaman julkisuuden henkilön järjestämään itselleen näyttävän lähdön Elämyshautajaisissa. Tämän jälkeen asiakasmäärä räjähtäisi mitä todennäköisimmin ja voitaisiin aloittaa tuotteistetummat Ryhmäelämyshautajaiset suurelle massalle.

4. Lähteet

1. Google Docs, <http://docs.google.com/>